

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 maja 2021 r., wydanym przez Sąd Rejonowy dla Łodzi - Widzewa w Łodzi sygn. akt II C 996/20, w sprawie z powództwa A. F. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zapłatę 50 000,00 zł:

1. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz A. F. kwotę 50 000,00 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 lutego 2017 roku do dnia zapłaty,
2. zasądził (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz A. F. kwotę 3 617,00 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,
3. nakazał pobrać od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Ł. w Ł. kwotę 3 117,36 zł (trzy tysiące sto siedemnaście złotych 36/100) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Apelację od wyroku wniósł pozwany, zaskarżając orzeczenie w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść orzeczenia, przez:

1. brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego polegającej na pominięciu materiału dowodowego, tj.:

zapisów deklaracji przystąpienia pracownika do grupowej Umowy Grupowej (...) dla małych i średnich firm, z której wynika, że ubezpieczony zawarł umowę ubezpieczenia z (...)U. S.A. nie zaś z (...) .U. S.A.;

- 1) zapisów Ogólnymi Warunkami Grupowego (...) dla małych i średnich firm, przyjętych Uchwałą Zarządu Towarzystwa nr GL/1/1/12/2012 z dnia 20 grudnia 2012 roku (zwane dalej: OWU), w zakresie w jakim dokument ten wskazuje na podmiot, który zawarł umowę ubezpieczenia i świadczył ochronę ubezpieczeniową, tj. że ochrony ubezpieczeniowej udzielał (...)U. S.A. nie zaś z (...) .U. S.A.;

- 2) treści zgłoszenia roszczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego, z którego to dokumentu wynika, że roszczenie było kierowane do (...)U. S.A.

- 3) treści decyzji z dnia 12.02.2017 r. z której wynika, który podmiot przeprowadził postępowanie likwidacyjne oraz wydał decyzję w sprawie, tj. że decyzję tę wydał (...)U. S.A. nie zaś (...) .U. S.A.,

W konsekwencji czego Sąd I instancji błędnie przyjął, że pozwany posiada legitymację bierną w sprawie i zasądził roszczenie na rzecz powoda, podczas gdy pozwany nigdy nie zawarł z ubezpieczoną umowy ubezpieczenia na życie tym samym nie miał legitymacji procesowej biernej w sprawie.

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. **art. 435 § 1 kc w zw. z art. 805 kc i art. 822 kc** poprzez ich błędne zastosowanie i uznanie, że pozwany posiada legitymację bierną w sprawie i przepisy te stanowią o odpowiedzialności pozwanego;

2. **art. 9 ust. 1. i 2. Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (wcześniej art. 8 ustawy o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.)**, zgodnie z którymi pozwany nie mógł świadczyć ochrony ubezpieczeniowej w ramach I D. załącznika do ustawy (tj.

ubezpieczeń na życie) i pozwany nie mógł jednocześnie wykonywać jednocześnie działalności, o której mowa w dziale I oraz w dziale II załącznika do ustawy

Niezależnie od powyższych zarzutów stanowiących o braku odpowiedzialności pozwanego co do zasady (braku legitymacji biernej pozwanego), dla porządku i na marginesie pozwany wskazuje, że Sąd I instancji dopuścił się naruszenia przepisów prawa procesowego mających wpływ na treść orzeczenia również w zakresie oceny zasadności zgłaszanych roszczeń, tj.:

- **art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 244 kpc poprzez dokonanie** dowolnej nie zaś swobodnej oceny materiału dowodowego, dokonanie tej oceny w sposób sprzeczny z logiką i doświadczeniem życiowym oraz sprzeczny z treścią samej dokumentacji w postaci:

- dokumentacji medycznej, mającej charakter dokumentów urzędowych tj. (...) wskazującej na leczenie się ubezpieczonej w (...) od Alkoholu ul. (...) w Ł., (...), ul. (...) w Ł., które wskazywały, uzależnienia od alkoholu (termin medyczny) ponadto zgodnie z opinią biegłego ubezpieczona wymagała leczenia z tego powodu i powinna być pod stałym nadzorem lekarskim.

- uzależnienia od alkoholu (termin medyczny) ponadto zgodnie z opinią biegłego ubezpieczona wymagała leczenia z tego powodu i powinna być pod stałym nadzorem lekarskim.

- dokumentacji medycznej ubezpieczonej, z której wynika, że u ubezpieczonej rozpoznano nadużywanie alkoholu (2008 r. k. 13,15), alkoholowy detox (2008,2009, 2010, k. 14, 18, 19), upojenie alkoholowe (k.16), zespół zależności alkoholowej (k.24), co wprost oznacza, że pozwana leczyła się i wymagała nadzoru lekarskiego w tym zakresie.

Powyższe doprowadziło Sąd I instancji do błędnego uznania, że ubezpieczona nie wymagała regularnego nadzoru lekarskiego i regularnego leczenia się z powodu nadużywania alkoholu, przez zawarciem umowy ubezpieczenia a pozwany okoliczności tej nie udowodnił.

art 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść orzeczenia poprzez: dokonanie dowolnej nie zaś swobodnej oceny materiały dowodowego przejawiające się w dokonaniu tej oceny w sposób nielogiczny, sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego uznanie, że to, iż ubezpieczona uzależnienia od alkoholu (termin medyczny) ponadto zgodnie z opinią biegłego ubezpieczona wymagała leczenia z tego powodu i powinna być pod stałym nadzorem lekarskim.

- leczyła się przed zawarciem umowy ubezpieczenia w poradni uzależnień od alkoholu, że była poddawana zabiegom odtruwania z powodu choroby alkoholowej nie stanowi przesłanki do wyłączenia odpowiedzialności z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia, podczas gdy są to okoliczności świadczące o tym, że stan ubezpieczonej przed zawarciem umowy wymagał regularnego nadzoru lekarskiego i regularnego leczenia a tym samym wyłączające odpowiedzialność pozwanego w sprawie.

Powyższe doprowadziło do uznania przez Sąd I instancji roszczenia co do zasady jak i wysokości i jego zasądzenia.

- **art 232 kpc** poprzez błędne uznanie, że strona pozwana nie udowodniła, że stan ubezpieczonej przed zawarciem umowy wymagał regularnego nadzoru lekarskiego i regularnego leczenia podczas gdy okoliczność taka została przez stronę pozwaną udowodniona zarówno dokumentami urzędowymi jak i opinią biegłego

Powyższe doprowadziło do uznania przez Sąd I instancji roszczenia co do zasady jak i wysokości i jego zasądzenia.

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art.:

- **6 k.c.** poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że pozwany nie udowodnił wyłączenia odpowiedzialności w sprawie.

- **art. 815 k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c. w zw. z art XIII ust. 7 pkt.1 OWU** poprzez ich niezastosowanie w konsekwencji czego Sąd I instancji błędnie uznał, że strona pozwana ponosi odpowiedzialność w sprawie.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty, Apelujący wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód w odpowiedzi na apelacji wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja wniesiona przez pozwanego, jako zasadna skutkowałą zmianą zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa w całości, albowiem w przedmiotowej sprawie należało stwierdzić, że pozwany nie posiada legitymacji biernej.

Na wstępie należy podkreślić, że brak legitymacji materialnej (czynnej lub biernej) skutkuje, co do zasady oddaleniem powództwa. W sytuacji, gdy legitymacja materialna i procesowa zespalają się, oddalenie powództwa następuje w istocie z braku legitymacji materialnej, którego rezultatem jest także brak legitymacji procesowej, będący wtórną przyczyną oddalenia powództwa. W odróżnieniu od zdolności sądowej i zdolności procesowej k.p.c. nie zawiera definicji legalnej legitymacji procesowej. W nauce prawa postępowania cywilnego, jak i w praktyce sądowej przyjmuje się jednak na ogół, że legitymacja procesowa jest właściwością podmiotu, w stosunku, do którego sąd może rozstrzygnąć o istnieniu albo nieistnieniu indywidualno – konkretnej normy prawnej przytoczonej w powództwie. Legitymacja procesowa jest zawsze powiązana z normami prawa materialnego. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 21 lipca 2015r., I ACa 253/15, Legalis nr 1398312). Sąd dokonuje oceny istnienia legitymacji procesowej strony w chwili orzekania, co do istoty sprawy. Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że z ugruntowanego poglądu w doktrynie jak i orzecznictwie wynika, iż legitymacja procesowa, jako przesłanka materialnoprawna powództwa winna być badana przez sąd na każdym etapie postępowania, choćby powyższe nastąpiło w końcowej fazie procesu.

Powód, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, w pozwie z dnia 27 grudnia 2017 roku, jako stronę pozwaną wskazał „ (...) Towarzystwo (...), Spółka Akcyjna, ul. (...) (...)-(...) W., KRS: (...). Natomiast, jak wynika z zgromadzonego materiału dowodowego, min. Umowy Grupowego (...) dla małych i średnich firm (k.38,39),ogólnych warunków ubezpieczenia (k.69-88v.) ubezpieczony zawarł umowę ubezpieczenia z (...) S.A. z siedzibą w W. przy ul. (...), (...)-(...) W., KRS (...)”.

Należy podzielić stanowisko SN, zgodnie którym w sytuacji, gdy nie orientując się, kto według przyjętej konstrukcji prawnej powinien być stroną, powód wciągnął do procesu niewłaściwą stronę pozwaną (np. jednostkę organizacyjną osoby prawnej zamiast tę osobę) – naprawienie wady następuje w drodze sprostowania oznaczenia stron. Polega ono na uzupełnieniu lub konkretyzacji (lecz nie na zmianie) pierwotnego oznaczenia strony i – w konsekwencji tego – wyeliminowaniu przez sąd z procesu osoby niewłaściwej oraz wezwaniu do udziału w sprawie innej, właściwej, odpowiednio do woli powoda. Tam natomiast, gdzie powód prawidłowo oznaczył podmiot, który według jego intencji miał być stroną przeciwną, ale – z punktu widzenia prawa materialnego – dokonał doboru tego podmiotu w sposób nietrafny, do usunięcia wady aktu jego woli może dojść już tylko przez odwołanie wadliwej czynności procesowej (art. 203 KPC) albo w drodze podmiotowego przekształcenia procesu (post. SN z 20.5.2009 r., I CSK 400/08, L.).

Podmiotowa zmiana powództwa po stronie pozwanej może nastąpić na wniosek powoda, a w przypadku, gdy powództwo zostało wniesione przeciwko osobie, która nie powinna być w sprawie stroną pozwaną – także na wniosek pozwanego. Powód, wnosząc o dopozwanie osoby trzeciej, konwaliduje braki w zakresie legitymacji biernej i unika oddalenia powództwa z tego powodu. D. na wniosek pozwanego stanowi natomiast środek jego obrony. W ten sposób pozwany zmierza do ustąpienia z procesu, jednocześnie wskazując inną osobę, przeciwko której powinien zapaść wyrok uwzględniający żądanie powoda. Wniosku takiego powódka nie złożyła.

Sąd jest zobowiązany do wzięcia pod uwagę braku legitymacji którejkolwiek ze stron postępowania – w tym przypadku pozwanego, na każdym etapie postępowania, w konsekwencji, zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił z apelacji pozwanego punkt 1. wyroku Sądu Rejonowego w ten sposób, że oddalił powództwo w całości. Jednocześnie Sąd Okręgowy odstąpił od ustosunkowania się do pozostałych zarzutów apelacyjnych, gdyż wobec stwierdzenia braku legitymacji biernej, dalsza ocena zarzutów była bezprzedmiotowa.

W związku z powyższym, skorygowaniu podlegały również koszty postępowania pierwszoinstancyjnego. Jednakże o kosztach postępowania należnych pozwanej, Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 102 k.p.c.. Powołany przepis znajduje zastosowanie w szczególnie uzasadnionych wypadkach, w sytuacji gdy uregulowania zawartego w art. 98 k.p.c. nie można pogodzić z zasadami współzycia społecznego i poczuciem sprawiedliwości. Mając na względzie, że wskazana regulacja, nie konkretyzuje „wypadków szczególnie uzasadnionych”, przy ich kwalifikacji koniecznym jest uwzględnienie całokształtu okoliczności konkretnej sprawy. Szczególne znaczenie dla oceny możliwości zastosowania urzeczywistnionej w art. 102 k.p.c. zasady słuszności ma przy tym ocena zachowania się stron z punktu widzenia zasad współzycia społecznego. W postanowieniu z dnia 5 sierpnia 1981 r. (II CZ 98/81, OSNC 1982/2-3/36) Sąd Najwyższy stwierdził między innymi, że można nie obciążyć pełnymi kosztami strony przegrywającej sprawę, gdy przeciwnik swym niewłaściwym postępowaniem wywołał koszty połączone z prowadzeniem tego procesu. Przenosząc powyższe wytyczne na grunt niniejszej sprawy w zachowaniu pozwanego należy upatrywać niewłaściwego działania, albowiem skoro pozwany jest profesjonalistą w dziedzinie ubezpieczeń, posiada własną obsługę prawną, a zatem można od niego wymagać właściwego przygotowania do sprawy oraz redakcji składanych pism procesowych, podczas gdy w przedmiotowej sprawie pozwany zgłosił swój brak legitymacji procesowej dopiero na etapie apelacji. W ocenie Sądu Odwoławczego, zarzut braku legitymacji procesowej pozwany winien podnieść na etapie złożenia odpowiedzi pozwem, gdzie tego nie zrobił, wdając się w spór merytoryczny, co do istoty sprawy oraz następnie wnosząc o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu medycyny sądowej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, że obciążanie powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu należnymi stronie pozwanej byłoby wobec niej krzywdzące i tym samym na podstawie art. 386 § 1 zmienił punkt 2 wyroku Sądu I instancji nie obciążając powódki kosztami procesu należnymi stronie pozwanej.

Jednocześnie, jako że powódkę, której powództwo zostało oddalone w całości, należało z uwagi, na fakt iż była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika obciążyć obowiązkiem zwrotu kosztów sądowych poniesionych przez Skarb Państwa. Koszty zostały wygenerowane przez błąd powódki, która powinna pozwać inny podmiot. Na nieuiszczone koszty sądowe złożyły się: opłata od pozwu, wynagrodzenie biegłego w kwotach 2500,00 zł, 406,40 zł, 210,96 zł. Powyższymi kosztami sądowymi w wysokości 3 117,36 zł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 98 k.p.c. obciążono w całości powódkę, o czym Sąd orzekł w punkcie 3 wyroku, zgodnie z zasadą ponoszenia kosztów procesu.

Jednocześnie Sąd Okręgowy na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.